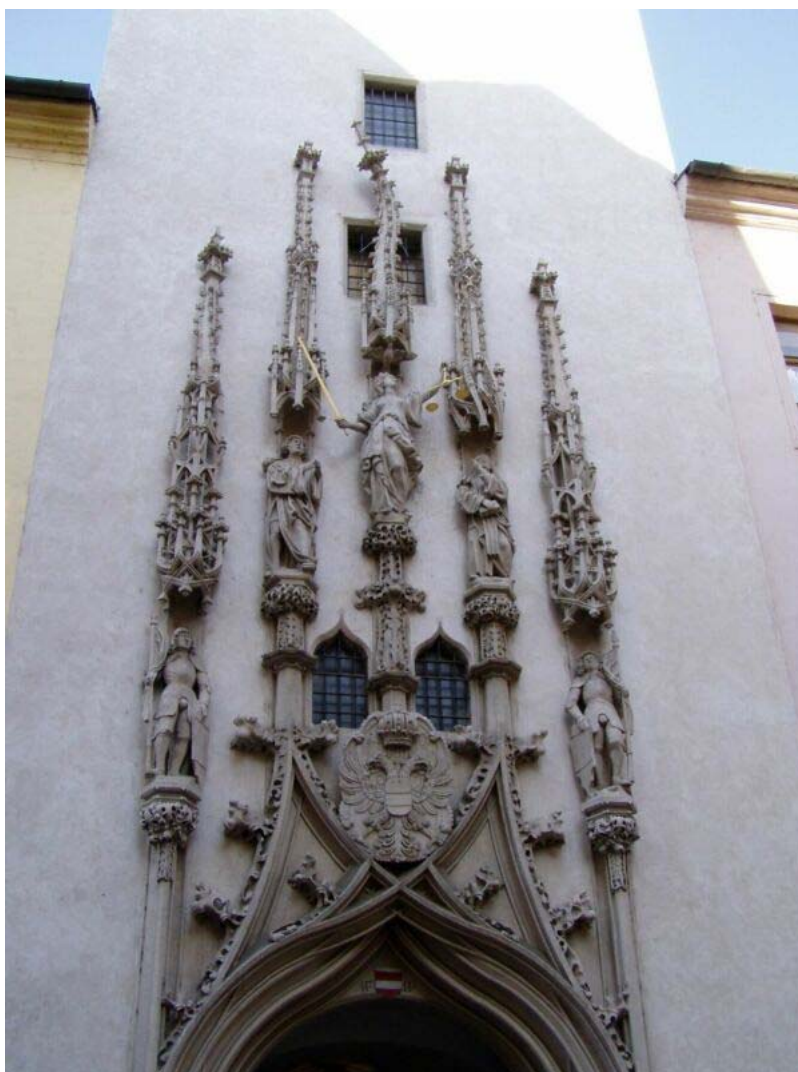

GOTICKÉ PAMÁTKY

Gotická architektura v Českých zemích

Gotická architektura se ve většině zemí pozvolna vyvíjela z architektury románské. Obzvláštní oblibu zaznamenává v zaalpských zemích, kde přetrval její vliv ještě v 16. století. I nadále převládají chrámové stavby, novinkou jsou katedrály, které představují výtvarný i technický vrchol tehdejší architektury.

V Českých zemích se však gotická architektura začala projevovat téměř bez přechodného období v první třetině 13. století. V souvislosti s hospodářským rozvojem se zvyšovala intenzita stavební činnosti, zejména v době vlády Karla IV. Tehdy dosáhla česká gotika takové úrovně, že v průběhu 14. století přebírá vedení evropské architektury a má světový význam.

Období české gotiky:

- Přechodný sloh 1230 – 1250
- Raná (přemyslovská) gotika 1250 – 1306
- Vrcholná (lucemburská) gotika 1310 – 1419
- Pozdní (vladislavská) gotika – do počátku 16. století

Konstrukce a architektonický tvar:

Zdivo gotických staveb bylo zejména kamenné, cihly se považovaly za druhořadý materiál. Kameny byly přesně opracované, spojené hmoždinkami a v klenbách olovenými vložkami.

Novým stavebním prvkem je žebrová klenba. Užitím žeber se klenba vylehčuje a rozděluje na nosnou a výplňovou část. Gotických žebrových kleneb je několik druhů. Stavby přechodného období byly zaklenuty klenbou křížovou, v rané gotice to pak byla klenba šestiboká. Významným **přínosem české gotiky je klenba síťová**, která sjednocuje prostor hlavní lodi chrámu. Diagonální žebra síťové klenby neprobíhají z jedné strany k protilehlé straně, ale jsou zachyceny jiným žebrem. Síťovou klenbu poprvé vytvořil Petr Parléř v Praze při stavbě katedrály sv. Víta ve 2. polovině 14. století. Tato klenba se stala typickou pro vrcholnou i pozdní gotiku. **Další klenbou, která vznikla v Rakousku v polovině 15. století, ale vrcholí v české pozdní gotice, je klenba kroužená.** Není sice technickým přínosem, ale je velmi dekorativní. Krouženou klenbu použil Benedikt Rejt pro zaklenutí Vladislavského sálu Pražského hradu, který se tak řadí ke světovým dílům pozdní gotiky..

Dalším typem klenby, která se u nás používala, je klenba sklípková.

Ve světské architektuře byl používán trámový strop, stropy byly malované,

Významným prvkem gotické konstrukce chrámových staveb, zejména katedrál, je opěrný pilíř. Od románského pilíře se liší zejména odstupňováním, které odpovídá statickému namáhání. Opěrné pilíře jsou umístěny na vnějším obvodu bočních lodí chrámu a prostřednictvím opěrných oblouků přenášejí tlaky klenby hlavní lodi. Pilíře byly shora zatíženy fiálami. Soustava opěrných pilířů, opěrných oblouků a zatěžujících fiál vytváří rozvinutý opěrný systém, typický pro gotickou katedrálu.

Gotický architektonický tvar je úzce spjat s konstrukcí. Oblouky jsou většinou lomené, neboť je to staticky výhodnější, objevují se však i oblouky půlkruhové nebo segmentové. V pozdní gotice u nás je častý tzv. oslí hřbet, jehož funkce je však dekorativní.

Nosné sloupy byly používány téměř jen v rané gotice. Pro vrcholnou gotiku je typický svazkový pilíř, hlavice pilíře často chybí.

Chrámová okna byla vždy velká, ukončená lomeným obloukem, předělená kamennými sloupky, které končily kružbou. Na západní straně katedrál se vyskytuje růžicové okno radiální.

Na stavbách světských se vyskytují okna pravouhlá.

Portály velkých chrámů se liší od románských portálů pouze užitím lomeného oblouku a způsobem figurální výzdoby.

Architektura jednotlivých období

Počet staveb přechodného slohu byl malý, významnou stavbou je bazilika cisterciáckého kláštera v Předklášteří u Tišnova. Její bohatý portál je zvláštností, neboť u cisterciáckých portálů se figurální ostění nevyskytuje.

Stavby rané gotiky lze rozdělit na venkovské kostely, městské chrámy a klášterní chrámy.

Drobných kostelíků bylo mnoho, většinou však se nedochovaly v původní podobě.

Městské chrámy jsou zpravidla tvořeny buď bazilikálním nebo síňovým trojlodím. Mezi nejstarší síňové chrámy patří starším část chrámu sv. Bartoloměje v Kolíně.

Klášterní chrámy většinou náležely cisterciáckému řádu, většinou to byly velké trojlodní baziliky, někdy i síňové trojlodí, což je pro tento řád nezvyklé. Takto je řešen chrám ve Vyšším Brodě. Klášterní bazilika ve Zlaté Koruně má již vyvinutý opěrný systém.

Evropskou vzácností je Staronová synagoga z poloviny 13. století v Praze, je jednou z nejstarších gotických staveb u nás.

Stavby vrcholné gotiky lze členit obdobně na venkovské kostely, městské a klášterní chrámy a na katedrály.

Venkovské kostely se v některých případech blížily složitou dispozicí chrámům městským, zpravidla však měly pětiboký chór s jedním polem.

Městské chrámy jsou převážně trojlodní, s jedním presbytářem nebo s trojapsidiálním závěrem. Příkladem je chrám sv. Bartoloměje v Plzni nebo chrám sv. Jakuba v Kutné Hoře. Nově se objevují chrámy zděné z cihel, zvláštní ukázkou tohoto typu je kostel sv. Ducha v Hradci Králové, který je trojlodní, střední loď je převýšená, ale nemá bazilikální osvětlení.

Klášterní chrámy vrcholné gotiky představuje například cihlový kostel Nanebevzetí P. Marie v Brně, který má specifickou dispozici s jednou boční lodí a je vlastně dvoulodní bazilikou. Rovněž dvoulodní je síňový kostel v Třeboni, jehož konstrukce je výrazně odlehčená.

V období vrcholné gotiky se započala stavba 3 českých katedrál, v Praze, v Kolíně a v Kutné Hoře. Pražská katedrála sv. Víta je stavbou světového významu s mnoha neobvyklými prvky. Prvním stavitelem byl Matyáš z Arrasu, po jeho smrti pokračoval Petr Parléř, jehož tvorba byla zcela nekonvenční. Petr Parléř byl rovněž stavitelem novější části sv. Bartoloměje v Kolíně

Pozdní gotika nemá již jednotný charakter, ale člení se dle tvůrčích okruhů. Přední místo zaujímají jižní Čechy, dále pak Krušnohoří a rovněž Morava. Mezi staviteli tohoto období vynikají Matouš Rejsek z Prostějova, který se zaměřoval převážně na dekoraci a Benedikt Rejt z Pístitova, který byl mistrem prostorové koncepce.

Historická epocha odpovídající pozdní gotice byla tzv. zlatou dobou českých měst, byly tedy městské chrámy nejvýznamnějším stavebním útvarem. Jejich dispozice je téměř vždy síňová. Významnými ukázkami v jihočeské oblasti jsou jednolodní chrám ve Chvalšínách nebo dvoulodní v Kájově. V Severních Čechách je to chrám sv. Mikuláše v Lounech (Benedikt Rejt) nebo děkanský kostel v Mostě, kde je vnějšek zcela prostý a výtvarné úsilí je zaměřeno výhradně k vnitřnímu prostoru. Na Moravě jsou to zejména chrámy sv. Mořice v Olomouci a sv. Jakuba v Brně, kde se v používání stavebních prvků projevuje jistá konzervativnost.

Do pozdní gotiky spadá téměř celé období budování katedrály sv. Barbory v Kutné Hoře. Stavba byla započata v období vrcholné gotiky Petrem Parléřem jako trojlodní bazilika, záměr byl však později změněn na pětiolodní. Na stavbě se po delší přestávce pokračovalo, Matouš Rejsek zaklenul chór síňovou klenbou. Po jeho smrti pokračoval ve stavbě Benedikt Rejt, který změnil bazilikální dispozici za síňovou, s použitím kroužené klenby. **Chrám sv. Barbory je neobvyklou kombinací katedrály a síňového trojlodí.** Stavba nebyla z ekonomických důvodů zcela dokončena.

Z ostatních staveb budovaných pro církevní účely lze uvést kláštery, jejichž disposiční řešení bylo podobné v celé Evropě. Vyniká klášter v Oseku, dále klášter Zlatá Koruna, klášter ve Vyšším Brodě a další.

Světské stavby v období gotiky jsou obecně považovány za druhořadou záležitost, pouze v pozdní gotice a to zejména v Českých zemích, se kvantitou i kvalitou přibližují architektuře chrámové.

Gotické hrady byly již stavbami s převažující funkcí obydlí pevnosti. Stavba hradu byla významným dílem techniky, ale nikoliv výtvarného umění. Hrady se dle jejich situování v terénu dělily na hrady výšinné (Bezděz, Zvíkov, Křivoklát, Karlštejn) a hrady vodní (Švihov).

Měšťanské domy bývaly často dřevěné nebo kombinované z kamene a dřeva. Kamenné domy se ve větším množství začínají objevovat až ve 14. století v souladu s počínajícím rozkvětem měst. Dům byl orientován do hloubky, kolmo k uliční čáře. Domy bývaly dvoupodlažní, často opatřeny v uliční frontě loubím, kde byly obchody. Stít byl vysoký, střecha strmá. Celistvé průčelí je do současnosti zachováno pouze na tzv. Kamenném domě v Kutné Hoře

Gotické radnice vznikaly sloučením několika obytných domů, což vedlo k velkým a složitým komplexům radničních budov. Příkladem je Stará radnice v Brně s pozdně gotickým portálem (A. Pilgram). Některé radnice však byly nově budované, např. radnice v Táboře.

Charakteristické jsou městské a mostecké věže, které se budovaly nad branami městského opevnění, zachovaly se zejména v Praze.

Gotické umění v Českých zemích

Tématika gotického výtvarného umění již není výhradně náboženská, objevují se světské motivy, i zobrazování krajiny. České umění vrcholné gotiky přineslo zcela novou malířskou techniku, kdy barva modeluje tvary a jistou úlohu hraje světlo. Čeští iluminátoři v té době patřili k největším umělcům knižní malby. Deskové obrazy mistra Teodorika na Karlštejně se vyznačují jemnou barevnou škálou, tehdy neobvyklá šerosvitná malba se objevuje na deskových obrazech mistra Třeboňského. Vysoce kultivované uměním tzv. krásného slohu vytvořilo mnoho českých madon (tzv. krásných madon). Obdobný námět i ztvárnění se projevuje i v sochařství.

V českém umění se však uplatňuje i neobvyklý realismus, portréty Matyáše z Arrasu a Petra Parlěře (portrétní busty) v katedrále sv. Víta jsou nejstaršími podobiznami umělců vůbec.

Středočeský kraj

Kraj je velmi bohatý na gotické památky. Historické jádro města Kutná Hora bylo zapsáno na Seznam světového kulturního a přírodního dědictví UNESCO. Četné další památky byly prohlášeny národními kulturními památkami – hrady Karlštejn a Křivoklát a chrám sv. Bartoloměje v Kolíně.

Kostel sv. Petra a Pavla, Čáslav, okres Kutná Hora

Kostel stojí na místě bývalého románského kostela, který tvoří sakristii při gotickém chóru z doby kolem roku 1300. **Síňové trojlodí z konce 14.století bylo zaklenuto hvězdicovými a křížovými klenbami** v l. 1537-39. Jižní věž byla zvýšena na přelomu 15.a 16.stol. a v její přízemní kapli byl pohřben J.Žižka. Kostel byl regotizován v l.1908-11.

www.hrady.cz

Kostel sv. Barbory, Kutná Hora, okres Kutná Hora

Chrám patronky horníků vznikal postupně v několika etapách od konce 14.stol. patří mezi **nejcennější díla vrcholně a pozdně gotické architektury v Čechách**. Nejprve byl postaven katedrální chór s věncem kaplí, dále pětিলodní bazilika s hvězdicovými klenbami v bočních lodích. Chór byl zaklenut složitou **křížovou klenbou**. Dnešní podoba je z konce 19.stol., kdy byl chrám ze statických důvodů prodloužen a jedno stavební pole a byly obnovena tři pozdně gotické stanové střechy, které tvoří hlavní dominantu města.. V interiéru se dochovala galerie pozdně gotických a renesančních maleb a část gotického vybavení /lavice, sochařská výzdoba/.

Chrám je veřejnosti přístupný.

www.kutnahora.info

Vlašský dvůr, Kutná Hora, okres Kutná Hora

Královský palác s mincovnou byl založen králem Václavem II. V období **vrcholné gotiky** /konec 14.stol./ byl palác přebudován na reprezentační sídlo Václava IV. Z této doby se dochovala **arkýřová kaple s hvězdicovou klenbou** a dvůr mincmistrů, který byl necitlivě restaurován koncem 19.stol. V prvním patře východního křídla je **zasedací síň s kazetovým stropem a malbou**, připomínající vydání Dekretu kutnohorského r. 1409.

Celý komplex je veřejnosti přístupný.

www.kutnahora.info

Kostel sv. Jakuba, Kutná Hora, okres Kutná Hora

Vysoký polygonální chór je z doby kolem r.1330. **Trojlodní síň** byla dostavěna v 2.polovině 14.stol. Dokončena byla pouze severní věž, která byla upravena barokně. V interiéru jsou fragmenty gotických nástěnných maleb a zbytky původního gotického vybavení.

Kostel je funkční, veřejnosti přístupný.

www.kutnahora.info

Hrádek, Kutná Hora, okres Kutná Hora Původně gotický městský palác a s věží byl přestavěn pozdně goticky v l.1485-1504, kdy vznikly oba **arkýře**. V 1. patře jsou **prostory s žebrovými klenbami**.

Objekt je využíván pro Museum stříbra, je veřejnosti přístupný.

www.kutnahora.info

Kamenný dům, Kutná Hora, okres Kutná Hora

Dům čp. 183 z doby kolem roku 1480 s **dochovaným kamenným průčelím** a štítem s řadou plastik. Je zde instalována expozice „Horní královské město – měšťanská kultura a život v 17. – 19. století“.

Dům je veřejnosti přístupný.

www.kutnahora.info

Sankturinovský dům, Kutná Hora, okres Kutná Hora

Patrový gotický dům čp. 377 z doby kolem roku 1490 s barokním průčelím a věží. V 1.patře věže **kroužená klenba s rostlinnými výplněmi, figurální malba s krajinou z konce 15.stol.**

Ve veřejně přístupné budově sídlí Informační centrum, Galerie Felixe Jeneweina a Museum alchymie.

www.kutnahora.info

Kašna, Kutná Hora, okres Kutná Hora

Pozdně gotická polygonální kašna s bohatou plastickou výzdobou z 90.let 15. stol..

www.kutnahora.info

Kostel sv. Bartoloměje, Kolín, okres Kolín

Kostel byl založen po r. 1261 jako ranně gotická trojlodní síň. R.1360 byla zahájena stavba nového katedrálního chóru, podle návrhu P.Parléře.**Vysoký chór s obkročnými klenbami s osovým pilířem je lemován věncem kaplí,** které jsou přístupny z ochozu,. Okna vyplňují plaménkové kružby. Stavba byla dokončena r.1378. Chrám byl restaurován na přelomu 19. a 20.stol.

Kostel je funkční, přístupný.

www.hrady.cz

Hrad Karlštejn, Karlštejn, okres Beroun

Hrad založený Karlem IV. jako pevnost pro uložení královských pokladů, říšských korunovačních klenotů a svatých relikvií byl postaven v letech 1348-55. Cennosti byly umístěny ve Velké věži, v kapli sv.Kříže, bohatě zdobené zlatem a polodrahokamy, s galerií deskových obrazů světců a světic od Mistra Theodorika. **Kaple je jedním z nejvzácnějších dochovaných gotických interiérů. Také v dalších částech hradu se dochovala unikátní výzdoba /nástěnné malby v kostele P.Marie, obytné světnice/.** Dnešní podoba hradu je výsledkem novogotické restaurace z konce 19.stol.

Hrad je veřejnosti přístupný.

www.hradkarlstejn.cz

Hrad Křivoklát, Křivoklát, okres Rakovník

Jeden z hlavních královských hradů, reprezentační a lovecké sídlo s reprezentační, obranou i obytnou funkcí, se řadí se svou téměř nedotčenou středověkou podstatou k nejcennějším dochovaným stavbám. Ve stavebním vývoji komplexu budov a fortifikací vyniká **raně gotická výstavba z let 1230-80 – válcová věž, hradní palác.** Z této doby pochází **opevnění a část budov předhradí,** přestavěného za Václava IV. Tehdy vznikly i **dvě hranolové věže.** Po požáru v r.1422 prošel hrad výtvarně náročnou reprezentativní přestavbou ve stylu **vladislavské gotiky** /po roce 1487/. Tehdy vznikly nové **budovy předhradí, královský palác s kaplí s galerií dřevěných soch a pozdně gotických deskových maleb.**

Hrd je veřejnosti přístupný.

www.pruvodce.com

Jihočeský kraj

Gotické památky kraje jsou četné, mnohé z nich jsou vynikajícími ukázkami gotického slohu a byly prohlášeny národními kulturními památkami. Jednou z nich výjimečně dochovaná technická památka – most v Písku. K dalším patří kostely v Českém Krumlově a v Kájově, kláštery Zlatá Koruna a Vyšší Brod, ze světských staveb to jsou hrady ve Zvíkově, Táboře, Strakonících a radnice v Táboře.

Kostel sv. Víta, Český Krumlov, okres Český Krumlov

Trojlovní stavba z druhé poloviny 14.století. Střední loď je zaklenuta **síťovou klenbou**. Z původního vybavení se dochoval **pozdně gotický sanktuář a figurální malby**. Kostel je funkční, přístupný, kromě bohoslužeb se zde příležitostně konají koncerty.

www.ckrumlov.cz

Kostel sv. Máří Magdaleny, Chvalšiny, okres Český Krumlov

Stavba z let 1489-1507 patří k vrcholným dílům pozdně gotické architektury. Pozdně gotické jednolodí je zaklenuto složitou **síťovou klenbou**, presbytář je zaklenut **klenbou hvězdicovou**. Kostel je funkční, přístupný.

www.ckrumlov.cz

Městské domy, Chvalšiny, okres Český Krumlov

Pozdně gotický původ některých domů na náměstí dokládají dochované **gotické portály** /čp.48,118,123/. Domy byly původně přízemní, patra nadstavena v pozdější době, průčelí klasicistní i novější.

Klášter s kostelem P. Marie, Zlatá Koruna, okres Český Krumlov

Opevněný raně gotický cisterciácký klášter byl založen Přemyslem Otakarem II. roku 1263. Nejstarší části pocházejí z konce 13. a počátku 14.stol. – konvent s kapitulní síní,, torzo dvoupatrové kaple Andělů Strážných se **vstupním sloupkovým portálem /po roce 1280/, rajský dvůr s ambity s křížovou klenbou**. Kostel Nanebevzetí P.Marie z let 1340-70 je monumentálním gotickým prostorem, tvořeným trojlovní bazilikou s příčnou lodí, polygonálním chórem a třemi chórovými kaplemi.

Areál kláštera je přístupný veřejnosti.

www.pruvodce.com

Cisterciácký klášter, Vyšší Brod, okres Český Krumlov

Cisterciácký klášter byl založen Rožmberky na počátku druhé poloviny 13.stol.. Jádrem kláštera je trojlovní gotický kostel Nanebevzetí P.Marie s navazujícím ambitem a rajským dvorem. Nejstarší částí východního křídla je kapitulní síň z doby před rokem 1285 s **původními portály a okny a ojedinělým zaklenutím na střední sloup**. V dalších stoletích byl klášter rozšiřován a postupně opravován.

Areál kláštera je přístupný veřejnosti.

www.pruvodce.com

www.vyssibrod.cz

Kostel Nanebevzetí P.Marie, Kájov, okres Český Krumlov

Kostel z let 1471-85 tvoří samostatnou skupinu staveb / kostel se sakristií, farou a hospicem (útlukem pro poutníky) / na konci obce. Pozdně gotický dvoulovní kostel vyniká **složitou hvězdicovou klenbou a pozoruhodnými detaily (gotická vrata s kováním)**.

Kostel je funkční, přístupný.

www.ckrumlov.cz

Kostel Nanebevzetí P. Marie, Jindřichův Hradec, okres Jindřichův Hradec

Trojloďný kostel z 2.poloviny 14.století . Chrám má pozdně gotickou kruchtou podklenutou **hvězdicovými klenbami**. Špulířská kaple na severní straně trojloďí je zaklenuta pozoruhodnou **krouženou klenbou**. Po požáru r.1801 byl chrám nově zaklenut.

Kostel je funkční, přístupný.

www.jh.cz

Kostel sv. Jana Křtitele, Jindřichův Hradec, okres Jindřichův Hradec

Kostel byl založen ve 3.čtvrtině 13.stol. pro řád minoritů a jeho výstavba pokračovala až do 2.pol.15.stol.. Nejstarší částí nesymetrického dvoulodí je obvodové zdivo jižní lodi. **Maliřská výzdoba pocházející z doby před rokem 1350 patří k nejvýznamnějším souborům středověké malby**. V pozdní gotice /koncem 15.stol./ byly do hlavní lodi vloženy **hvězdicové klenby a krucht**a.

Kostel slouží v letních měsících účelům výstavním a koncertním.

www.jh.cz

Kostel Narození P. Marie, Písek, okres Písek

Trojloďný raně gotická bazilika s dvouvěžovým průčelím, polygonálním chórem a sakristií je stavbou z druhé poloviny 13.stol zaklenutou žebrovými klenbami. Stavba prošla řadou úprav, dnešní novogotická pochází z 80.let19. stol.. Z původního vybavení se dochovaly **fresky z konce 13. a počátku 14.stol.**

Kostel je funkční, přístupný, rovněž věž s vyhlídkou je veřejnosti přístupná.

www.vaspruvodce.cz

cs.wikipedia.org/wiki/

Most, Písek, okres Písek

Kamenný žulový most přes řeku Otavu o sedmi obloucích, postavený po polovině 13.stol. je **nejstarší dochovanou mostní stavbou v Čechách**.

cs.wikipedia.org/wiki/

Hrad Zvíkov, Zvíkovské Podhradí, okres Písek

Nejlépe zachovaný raně gotický královský hrad, vybudovaný na ostrohu nad soutokem Otavy s Vltavou. Kolem roku 1230 byla postavena nejstarší část – Hlízová věž s jižním palácem, po roce 1250 rozšířeným na jednopatrový čtyřkřídlý palác s nepravidelným arkádovým nádvořím a ochozem s **obkročnou klenbou**. Z 60. let 15.stol pochází jižní kaple s nástěnnými malbami (epické scény s náboženskou tematikou), vytvořenými po roce 1473. **Pozdně gotické malby** se zachovaly také v arkádách a interiérech hradu /dvorské zábavy v tzv. Svatební síni/.

Hrad je veřejnosti přístupný.

www.pruvodce.com

Hrad Kotnov s Bechyňskou bránou, Tábor, okres Tábor

V době opevňování husitského Tábora byla ke staršímu hradu /Kotnov/ přistavěna nová vstupní brána (Bechyňská) při pozdějších stavebních zásazích (výstavba pivovaru) byl hrad až na menší zbytky zbourán, dochovala se čelní válcová věž.

Hrad s bránou jsou veřejnosti přístupné.

www.pruvodce.com

Radnice, Tábor, okres Tábor

Pozdně gotická nárožní dvoupatrová budova staré radnice s věží, vnitřním dvorem, pavlačemi a volným schodištěm byla dokončena v r.1515. Z interiérů vyniká dvoulodní radní síň v prvním patře, zaklenutá **síťovými klenbami**.

V současné době je v budově umístěna expozice Husitského musea a je zde přístup do podzemí.

www.jiznicechy.org

Kostel Nanebevzetí P. Marie, Bechyně, okres Tábor

Poutní kostel, který je součástí kláštera františkánů, pochází z přelomu 15.a16.stol. je pozoruhodnou stavbou s rozsáhlým **souborem prostorů se sklípkovou klenbou (dvoulodí a ambit kláštera se sakristií)**. Kostel je funkční, přístupný.

www.mestobechyne.cz

Hrad, Strakonice, okres Strakonice

Složitý hradební celek je cennou památkou gotické architektury. V západní části hradu se nachází nejstarší palácová budova včetně hradby a věže s břitem zvané Rumpál /3.čtvrtina 13.stol./Ve východní části byla zřízena johanitská komenda s kapitulní síní s románským portálem, oknem a kostel s ambitem s raně gotickými klenbami a špitálem. Z první poloviny 14.století se dochovaly **umělecky cenné nástěnné malby christologického cyklu**.

V dalších stoletích byl hrad rozšiřován a opevňován. Hrad je veřejnosti přístupný.

www.pruvodce.com

Městské domy, České Budějovice, okres České Budějovice

Po obvodu náměstí a ve všech hlavních přilehlých ulicích se zachovaly domy s loubím. Domy jsou většinou gotického nebo renesančního původu. Dochovaly se četné **gotické portály, arkády loubí, gotické klenby**.

Tvrz, Žár (Žumberk), okres České Budějovice

Opevněná osada uzavřené pozdně gotické dispozice byla přestavěna do dnešní podoby poč.17.stol.. **Opevnění tvrze s válcovými věžemi pozdně gotického typu** pochází z let 1602-11.

V tvrzi je instalována expozice lidového malovaného nábytku a lapidárium. Je veřejnosti přístupná.

www.pruvodce.com

Kostel sv. Jana Křtitele, Žár (Žumberk), okres České Budějovice

Kostel sv.Jana Křtitele z 3.čtvrtiny 14. stol.. Z původní stavby se zachoval obdélný chór se sakristií.Kostelní loď byla přestavěna na síň se **čtyřmi úzkými loděmi, zaklenutými síťovou klenbou r. 1455**. Z téže doby pochází i kostelní věž. Kostel je funkční, přístupný.

www.pruvodce.com

Jihomoravský kraj

Gotické památky v kraji zahrnují jak světské, tak církevní stavby. Hrad Pernštejn, národní kulturní památka, je jedním z nejhezčích a současně nejimpozantnějších hradů, který se dochoval v původní podobě.

Stará radnice, Brno, okres Brno-město

Raně gotická rychta z 13. století, přestavovaná do konce 16. století. Pozoruhodný je pozdně gotický, **bohatě architektonicky a figurálně pojednaný portál průjezdu** ve vyhlídkové věži.

Věž je přístupná veřejnosti. V objektu sídlí turistické informační centrum, je zde výstavní galerie.

www.brno.cz

Kostel Nanebevzetí P. Marie, Brno, okres Brno-město

Gotická klášterní bazilika z **režného zdiva** byl dokončen ve 14. století. Je součástí kláštera cisterciáček na Starém Brně. Byl upravován v baroku. Kostel je funkční, přístupný.

www.hrady.cz

Kostel sv. Jakuba Většího, Brno, okres Brno-město

Vybudován během 15. a 16. století jako trojlodní síň. Pozdně gotická stavba se staršími architektonickými prvky v presbytáři (klenební žebra, chrlice). V interiéru kostela vynikají **kamenné gotické reliéfy**. Kostel je funkční, přístupný.

www.jizni-morava.cz

Kláster Porta coeli (Brána nebes), Předklášteří, okres Brno - venkov

Trojloďní klášterní bazilika Nanebevzetí P. Marie s příčnou lodí a trojitým závěrem je z doby kolem roku 1240. **Portál v západním průčelí navazuje na příklady francouzské gotiky**.

Veřejnosti celoročně přístupná je část kláštera s bazilikou, křížovou chodbou a kapitulní síní. V budově probošství sídlí Podhorácké museum.

www.tisnov.cz

Kostel sv. Mikuláše, Znojmo, okres Znojmo

Kostel ze 14. stol. je mohutným síňovým trojlodím. V interiéru jeho presbytáře z konce 15. stol. vyniká **kamenné pastoforium** (kamenná schránka na hostie) z konce 15. století.

Kostel je funkční, přístupný.

www.hrady.cz

Stará radnice, Znojmo, okres Znojmo

Pozdně gotická stavba z 15. století. V 68,5 m vysoké vyhlídkové věži je dohován **původní krov**. Vyhlídková věž je přístupná veřejnosti.

www.pametihodnosti.cz

vez.znojmocity.cz

Hrad Pernštejn, Nedvědice, okres Tišnov

Dnešní podoba hradu pochází z pozdně gotické přestavby probíhající od poloviny 15. stol. do 1. poloviny 16. století. Z této doby pochází bohaté **sklípkové klenby místností a mramorová ostění oken a portálů**. V dalších stoletích byl hrad postupně opravován a doplňován. Hrad je mimořádně dobře zachován, neboť nebyl nikdy dobyt.

V roce 2005 byla bývalá hradní sýpka zničena požárem, hrad však byl během dalších 14 dnů opět zpřístupněn.

www.pruvodce.com/pernstejn

Plzeňský kraj

V kraji se nacházejí významné památky gotického stavitelství, hrady Rábí a Švihov, zámecký komplex v Horšovském Týně a chrám v Plzni jsou národními kulturními památkami.

Hradní kaple Nejsvětější Trojice, Horšovský Týn, okres Domažlice

Z původního raně gotického hradu je dochováno sklepení a **unikátní kaple** v patře jihozápadní věže z let 1270 –80. Složitě řešený síňový půdorys kaple je uzavřen trojlodním závěrem. Žebrové klenby spočívají na svazkových příporách a na pilířích s listovým dekorem hlavic.

www.cestujeme.cz/htyn

Městské domy, Horšovský Týn, okres Domažlice

Městské domy si částečně dochovaly gotickou dispozici ze 14.stol. Typické jsou **valené síně v přízemí**. Domy na náměstí mají zčásti **gotické lomené portály**.

Kostel sv. Bartoloměje, Plzeň, okres Plzeň- město

Trojlodní síňový kostel s obvodovými zdmi z počátku 14.stol , presbytář s vysokými okny z konce 14.stol., **s vysokou věží**. Trojlodí je zaklenuto **hvězdicovými klenbami** na válcových pilířích. Šternberská kaple s visutým svorníkem na klenbě je typickým dílem pozdní gotiky. Kostel je funkční, volně přístupný.

www.hrady.cz

Hrad, Švihov, okres Klatovy

Patří k nejvýznamnějším dochovaným příkladům typu vodního hradu u nás. **Jádro hradu, téměř neporušené**, pochází z let 1480-91 a je tvořeno dvěma rovnoběžně položenými paláci s velkými reprezentačními sály v horních patrech. Kaple je přístupna bohatě profilovaným portálem. Její panská tribuna je podklenuta obkročnými žebrovými klenbami. Vnitřní hradní opevnění má zachovány dvě okrouhlé bašty. V Červené baště se dochoval cyklus nástěnných maleb z 90.let 15.stol, zpodobňující rytířské hry a zábavy šlechty. Větší část vnějšího opevnění byla zbořena. Hrad je veřejnosti přístupný, patří k nejnavštěvovanějším hradům u nás.

www.svihov.cz

Hrad, Velhartice, okres Klatovy

Gotický hrad z přelomu 13.a 14.století byl přestavován v polovině 14.století. Z této doby se zachoval **unikátní kamenný most**, který spojoval palác s věží. Z pozdější doby pochází pozdně renesanční palác.

Hrad je veřejnosti přístupný.

www.hrady.cz

Hrad Rábí, okres Klatovy

Nejstarší část hradu je **obytná hranolová věž** z doby po roce 1300. Na přelomu 14.a15.století byly přistavěny další obytné a hospodářské budovy a bylo zesíleno opevnění. Zabezpečovací práce probíhaly ve 20.století.

Hrad je ukázkou nejvyspělejšího obranného systému ve střední Evropě.

Areál hradu je přístupný veřejnosti.

www.hrady-zámky.cz

Liberecký kraj

Hrad Bezděz, úzce spjatý s českými dějinami, je národní kulturní památkou.

Hrad, Bezděz, okres Česká Lípa

Královský hrad je raně gotickou stavbou z let 1264 –78 a patří k nejcennějším památkám rané gotiky v Čechách. Hrad je přístupný starou cestou, opevněnou částečně zachovanou hradbou a branami. Jednoduchá brána, chráněná mohutnou válcovou věží odděluje dolní hrad s dvěma protilehlými paláci od výše položeného vnitřního hradu. Tvoří ho **královský palác s žebrovými klenbami a kružbami v oknech spojený s patrovou originálně řešenou kaplí s křížovými klenbami a s bohatě zdobenými kružbovými okny** prvního patra, otevřenými do vnější strany i do interiéru kaple. Na protilehlé straně stojí budova purkrabství.

Hrad je přístupný veřejnosti, patří k nejnavštěvovanějším hradům u nás..

www.pametihodnosti.cz

Ústecký kraj

Dvě z ukázek gotické architektury v kraji jsou národními kulturními památkami, kostel v Mostě je však proslaven nejen svou kulturně historickou hodnotou, ale rovněž unikátním přesunem, vyvolaným těžbou uhlí.

Kostel sv. Mikuláše, Louny, okres Louny

Po požáru města v roce 1517 zůstala zachována z původního kostela pouze věž, k níž bylo v letech 1520- 38 přistavěno síňové trojlodí. Průčelí s **bohatě profilovanými portály a vysokými okny ukončuje střecha o třech štíhlých stanech, typických pro období pozdní gotiky**. Autorem plánů i stavby byl Benedikt Rejt z Pístova

Kostel je funkční, přístupný celoročně.

www.pametihodnosti.cz

Kostel P. Marie, Most, okres Most

Pozdně gotická trojlodní síň s vestavěnou věží z let 1517-94. Vnější průčelí jsou hladká, **opěrné pilíře jsou vtaženy do interiéru**. Trojlodí je zaklenuto **krouženou hvězdovou klenbou s přetínanými žebry**. Kostel se nachází v dnešní poloze po unikátním přesunutí o 841 m v roce 1975. Věž byla postavena nově. V kostele je instalována expozice gotického a renesančního umění severozápadních Čech, v suterénu jsou výstavy Severočeské galerie.

Kostel je veřejnosti přístupný.

www.pametihodnosti.cz

Kapitulní síň kláštera, Osek, okres Teplice

Ve starém konventu se dochovala **kapitulní síň** z doby kolem roku 1420 s **původními žebrovými klenbami, portálem a vzácným kamenným čtecím pultem**.

Klášter je přístupný veřejnosti.

www.pametihodnosti.cz

Královéhradecký kraj

V kraj není gotický sloh příliš významně zastoupen, ale hrad Kost patří k turistickým atrakcím celostátního významu.

Hrad Kost, Libošovice, okres Jičín

Hrad, jehož dostavba spadá do konce 14.století. Z této doby je vnitřní hrad lichoběžníkové dispozice s nárožní **hranolovou čtyřpatrovou obytnou věží** a malou válcovou věží, postavenou k ochraně první brány. Hradní palác a trakt kuchyně stály při západním obvodu a při severní straně byla přistavěna kaple, vyzdobená nástěnnými malbami. Celý stavební komplex s cimbuřím parkánové zdi je postaven z pískovcových kvádrů. Celý komplex je dobře zachovaný, veřejnosti přístupný.

www.pruvodce.com/kost

Kostel sv. Ducha, Hradec Králové, okres Hradec Králové

Kostel byl založen na počátku 14. století královnou Eliškou Rejčkou. Stavbu z cihel tvoří trojlodí s převýšenou střední lodí a dlouhým, pětiobce uzavřeným presbytářem. Po jehož stranách stojí hranolové věže. **Křížová klenba je zvláště v Královské předsíni bohatě zdobena zvířecími motivy na konsolách. Jižní sakristii zdobí gotické nástěnné malby z 2.poloviny 14.století.**

www.hradeckralove.org/cz

Olomoucký kraj

Kostel sv. Mořice je národní kulturní památkou, která tvoří jeden ze základů památkové rezervace Olomouc.

Kostel sv. Mořice, Olomouc, okres Olomouc

Pozdně gotické **mohutné síňové trojlodí** se třemi samostatně ukončenými chóry a dvouvěžovým západním průčelím pochází z přelomu 15. a 16.stol.. Jednotlivé části jsou sklenuty několika typy **žebrové klenby**. **Sousoší Olivetské hory** z poloviny 15.století je druhotně umístěno v interiéru.

www.olomouc-tourism.cz

Karlovarský kraj

Kostel je jednou z dominant památkové rezervace Cheb.

Kostel sv. Mikuláše, Cheb, okres Cheb

Původně románská stavba trojlodního bazilikálního kostela byla obnovována po požáru v r.1270. Z konce 13.stol. pochází **gotický presbytář s bohatými okenními kružbami**. V letech 1457-70 bylo postaveno pozdně **gotické síňové trojlodí s válcovými pilíři a vtaženými opěráky**.

www.mestocheb.cz

Moravskoslezský kraj

Kostel v Opavě je národní kulturní památkou.

Kostel Nanebevzetí Panny Marie, Opava, okres Opava

Cihlové síňové trojlodí s polygonálně uzavřeným chórem a dvěma věžemi bylo budováno od konce 13.století až do doby kolem roku 1500 jako **největší stavba slezské cihlové gotiky** u nás. Kolem roku 1360 byla k jižní straně připojena **kaple sv. Anny s obkročnou klenbou, která patří k nejstarším v Evropě.**

Kostel je funkční, přístupný veřejnosti.

informacni.centrum@opava-city.cz